

Koronakommisjonen

Kommisjonen er oppnevnt i statsråd 24. april 2020

PRESSEMELDING

14. april 2021

NOU 2021:6 Myndighetenes håndtering av koronapandemien

Samlet sett god håndtering, men også kritikkverdige forhold

Etter et år med pandemi er Norge blant de landene i Europa som har lavest dødelighet og som er minst rammet økonomisk. I en krevende situasjon for landet har myndighetene omstilt seg raskt og tatt beslutninger som har vært avgjørende for hvordan krisen har utviklet seg. Samtidig kunne ikke myndighetene ha lyktes hvis ikke befolkningen hadde sluttet opp om smitteverntiltakene.

- Kommisjonens vurdering er at myndighetene samlet sett har håndtert pandemien godt, men granskingen har også avdekket kritikkverdige forhold, særlig ved beredskapen, sier leder for Koronakommisjonen, Stener Kvinnsland.

Riktig å stenge ned 12. mars 2020, men tidspresset ble større enn nødvendig

Da de inngripende tiltakene ble satt inn i mars i fjor, var det lite kunnskap om effekt av smitteverntiltak, og stor usikkerhet om hvor utbredt smitten var. Kommisjonen mener det var riktig å ta en beslutning framfor å vente på mer kunnskap.

Pakken av tiltak som ble satt inn, var dårlig utredet og dårlig forberedt. Situasjonen var uoversiktlig, men tidspresset ble større enn det hadde trengt å bli.

- Allerede i midten av februar snakket Helsedirektoratet om at det kunne bli aktuelt med inngripende tiltak. Likevel ble ingen andre departementer involvert, og vi finner ingen spor av at samfunnskonskvensene av tiltak ble vurdert før nedstengingen, sier Kvinnsland.

Nedstengingen 12. mars 2020 kom etter påtrykk fra statsministeren og helse- og omsorgsministeren. FHI holdt igjen og anbefalte ikke like inngripende tiltak. Helsedirektoratet traff det formelle vedtaket 12. mars. Kommisjonen mener det var regjeringen som skulle fattet vedtaket.

Regjeringen manglet en plan for å stoppe importsmitte høsten 2020

Særlig gjelder det for håndteringen av smitte som fulgte av unntakene som ble gjort for arbeidsreisende fra Europa.

- Regjeringen lagde regler for arbeidsreisende uten gode systemer for å kontrollere at de ble fulgt, sier Kvinnsland. Ordningen med at arbeidsreisende kunne teste seg som

alternativ til karantene, var basert på at arbeidsgiverne skulle organisere, gjennomføre og finansiere testingen. I tillegg hadde arbeidsgiverne ansvar for smitteverntiltak og for at boforholdene tilfredsstilte krav til karantene. Det var overbelastete kommuner som hadde ansvar for å føre tilsyn med at kravene ble fulgt.

Da regjeringen innførte strengere grensekontroll mot slutten av 2020, hadde de ikke verktøy for å gjennomføre den. Registreringer av reiser over grensen foregikk i starten med penn og papir.

Rollefordelingen mellom ulike myndigheter har vært uklar

- *Ansvarsdelingen mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og FHI har framstått som uklar under håndteringen av pandemien, sier Kvinnsland.*

Helse- og omsorgsdepartementet ga Helsedirektoratet rollen med å koordinere helsesektorens innsats, men gjorde langt på vei koordineringen selv. FHI gikk utover rollen som kunnskapsleverandør. Helsedirektoratet var ikke satt i stand til å fylle myndighetsrollen på smittevernområdet. Departementet avklarte rollene først 11. desember 2020. Til tross for uklare roller har de tre aktørene samarbeidet godt.

Regjeringen har tatt for lite hensyn til kommunene. Kommunene har fått langt større oppgaver under pandemien enn de kunne være forberedt på.

Regjeringen var ikke forberedt

- *Regjeringen visste at en pandemi var den nasjonale krisen som var mest sannsynlig, og som ville ha de mest negative konsekvensene. Det er en alvorlig svikt at de likevel ikke var forberedt da covid-19-pandemien kom, sier Kvinnsland.*

Selv om smittevernloven gir mulighet til å stenge ned store deler av samfunnet, var regjeringen likevel ikke forberedt på å bruke slike tiltak: Vi finner ingen scenarier, planer, eller øvelser der slike tiltak inngår.

I den første fasen av pandemien oppsto det kritisk mangel på smittevernutstyr.

- *Regjeringen visste at det var stor sannsynlighet for at det ville bli vanskelig å skaffe smittevernutstyr under en pandemi. Likevel var lagrene tomme da covid-19 kom til Norge, sier Kvinnsland. Både evalueringen av sarsepidemien i 2003 og ebolautbruddet i 2015 slo fast at det kunne bli mangel på smittevernutstyr globalt. Likevel var regjeringens eneste plan å kjøpe utstyr i de globale markedene på vanlig måte. Om smitten i Kina hadde vært i fase med resten av verden, ville situasjonen blitt svært kritisk.*

Omfattende rapport

- *I rapporten kommer vi med 17 hovedbudskap og 60 læringspunkter og anbefalinger, sier Kvinnsland. Kommisjonens funn, vurderinger, læringspunkter og anbefalinger oppsummeres i starten av kapitlene i rapporten. Kommisjonen har innhentet 14 eksterne utredninger, som er publisert digitalt.*

Om kommisjonen

Koronakommisjonen ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 24. april 2020 for å gjennomgå og trekke lærdom av covid-19-utbruddet i Norge. Kommisjonen har vært ledet av professor emeritus Stener Kvinnsland.

Øvrige medlemmer:

Astri Aas-Hansen
Geir Sverre Braut
Knut Eirik Dybdal
Tone Fløtten
Rune Jakobsen
Toril Johansson
Christine Korme
Nina Langeland
Egil Matsen
Per Arne Olsen
Pål Terje Rørby

Rapporten er publisert elektronisk:

www.koronakommisjonen.no

www.regjeringen.no

Fysiske eksemplarer av rapporten kan også bestilles:

www.publikasjonsbestilling.no

Henvendelser til kommisjonen kan rettes til kommisjonens leder Stener Kvinnsland, tlf. 958 90 514